META architectuurbureau, Storimans Wijffels Architecten

META hanteert het 'ruwbouw is afbouw'-principe voor Gebouw O van de Universiteit Antwerpen

Ontwerp een onderwijsgebouw dat campus Drie Eiken verbindt met zijn omgeving en aan de campus een sterkere identiteit verleent; een helder gebouw dat in het oog springt, maar toch een minimale, ruimtelijke voetafdruk heeft. Dat was de opdracht van de Universiteit Antwerpen. META ontwierp in samenwerking met Storimans Wijffels architecten en Tractebel een alzijdig gebouw dat rechtstreeks communiceert met zijn omgeving door een opmerkelijke gevel waarin de student figureert.

De locatie van Gebouw O of officieel Gebouw Gouverneur Andries Kinsbergen is strategisch gelegen langs één van de hoofdassen op de campus. Gesitueerd tussen de verschillende faculteiten en de cafetaria bouwt het verder aan het ruimtelijke weefsel dat het hart en de samenhang van de campus bepaalt.

De faculteit in de bossen van Wilrijk is een echte eyecatcher. Wanneer je het gebouw voorbijkomt, krijg je het gevoel ook zelf bekeken te worden. Kunstenaar Perry Roberts creëerde een groepsfoto die werd gerasterd in dots met vijf verschillende diameters. Door gebruik van de CNC-techniek werden op basis van een aantal klasfoto's

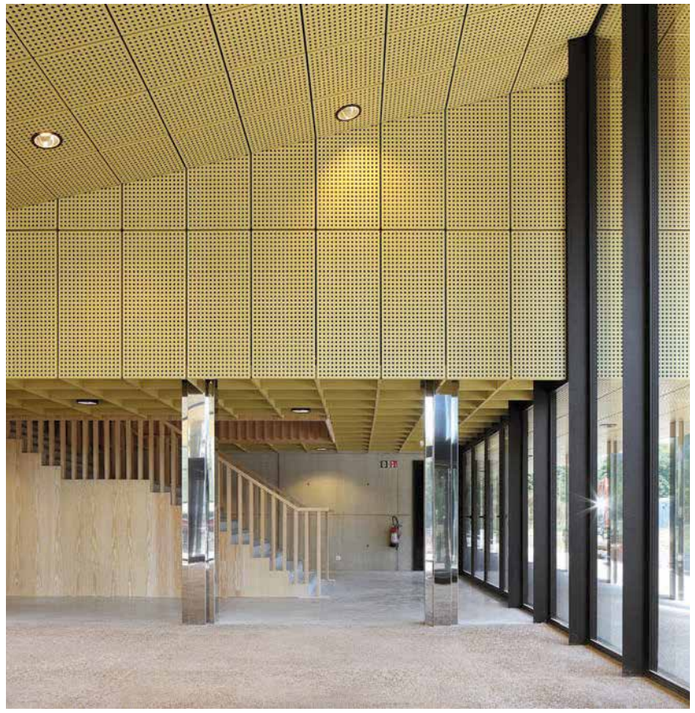

de goudkleurige aluminium panelen geponst. Zo krijgt men op korte afstand een abstrahering van het beeld. Het is pas op grotere afstand dat de foto en de gezichten zichtbaar worden. Deze geperforeerde gouden aluminiumplaten doen eveneens dienst als zonnewering en zorgen voor zacht gefilterd licht. Op expliciete vraag van de vakdocenten werd ervoor gezorgd dat de panelen op de derde verdieping waar de practicum en microscopiezalen zich bevinden, kunnen geopend worden zodat een maximale lichtinval mogelijk is.

1850 studenten van verschillende faculteiten samen op 8500m²

Toch moest het gebouw ook een zo klein mogelijke ruimtelijke stempel op de site drukken. Maar liefst acht auditoria, twee microscopiezalen, één bioruimte en één practicumzaal zijn aanwezig op 8500m². En ook nog een reprografische dienst, 216 fietsenstalplaatsen en twee ruime inkomhallen op het gelijkvloers, diagonaal gespiegeld zodat beide zijden een evenwaardige toegang hebben toegewezen gekregen. Alles samen is er plaats voor 1850 studenten.

Het gebouw bestaat uit vijf niveaus, waarvan eentje ondergronds. In het midden: een centraal atrium dat alle niveaus met elkaar verbindt. Een grote lichtstraat brengt het daglicht binnen tot aan de ondergrondse verdieping. Op niveau -1 en niveau +1 worden telkens vier auditoria rond het centrale atrium georganiseerd. Op niveau 0 is er plaats voor gemeenschappelijke functies en voor de ruime inkomhallen die tevens dienstdoen als ontmoetingsruimtes. De vier compacte trappenhuizen die van hieruit vertrekken, zorgen voor korte circulatielijnen en snelle brandevacuatietijden. Het niveau +3 tenslotte is gereserveerd voor state of the art practicum- en microscopiezalen.

Atrium als ontmoetingsplaats

Bijna tweeduizend studenten van de faculteiten Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen, Farmaceutische, Biomedische en Diergeneeskundige Wetenschappen en Biologie kunnen er functioneren in de modernste technologische omstandigheden. De studenten, daarvoor verspreid over verschillende campussen in Antwerpen, zijn nu gecentraliseerd in Gebouw O.

"Onderwijsgebouwen zijn niet enkel infrastructuur. Leren doe je niet door alleen maar lessen te volgen en kennis over te dragen, studenten worden ook gestimuleerd door de sociale interactie die ontstaat bij de verwerking van deze kennis." doet Niklaas Deboutte uit de doeken. "Dit uitgangspunt is terug te vinden in het ontwerp van het gebouw, met het atrium als ontmoetingsplaats en hart van het gebouw. Met een vide als centrale ontmoetingsplaats waarrond de andere functies georganiseerd zijn. Het is een aangename plek waar men elkaar op een informele manier kan ontmoeten, inspiratie kan opdoen en ideeën vorm kunnen krijgen."

Compact en leesbaar volume

Gebouw O is een compact en leesbaar volume dat zich gedeeltelijk onder de begane grond bevindt. De gevel van het gelijkvloers is naar binnen geplaatst waardoor het mogelijk wordt om overdekt rond het gebouw heen te stappen.

Waarom de keuze voor laagbouw?

META's keuze voor laagbouw heeft verschillende redenen. Een laagbouw zorgt er namelijk voor dat het niet noodzakelijk is om extra brandsassen tussen de brandtrappen en de compartimenten te voorzien en maakt het mogelijk om met de verticale circulatie op een transparante en studentvriendelijke manier alle onderdelen van het gebouw te verbinden zonder extra brandtrappen te moeten toevoegen aan het plan. Dat heeft een positieve impact op de bouwkost en biedt heel wat voordelen voor de veiligheidsnormen.

De essentie van architectuur? Het bouwen

META werd opgericht in 1991 en wordt geleid door vennoten Niklaas Deboutte en Eric Soors. Intussen werken er zo'n 15-tal medewerkers. Hun visie: "We starten elk project met de intentie te bouwen voor de eeuwigheid, want als ontwerper is het je maatschappelijke plicht ambitieus te zijn. Elk gebouw van onze hand is zo ontworpen dat de functie en invulling eenvoudig aanpasbaar zijn, ontworpen voor onvoorspelbare gebeurtenissen. De essentie van architectuur? Het bouwen. Noch min, noch meer. Want architectuur is een ambacht. Voor ieder specifiek vraagstuk wordt de beste oplossing uitgewerkt waarbij, indien vereist, de platgetreden paden verlaten worden.

Ruwbouw is afbouw

Het 'ruwbouw is afbouw-principe', is een terugkomend kenmerk binnen het oeuvre van META. Door voldoende aandacht aan de ruwbouw te schenken, krijgt de ruwbouw de kwaliteit van een goede binnenafwerking en is er minder nabewerking nodig. Deze

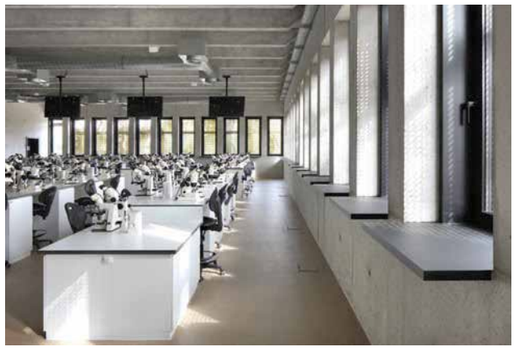

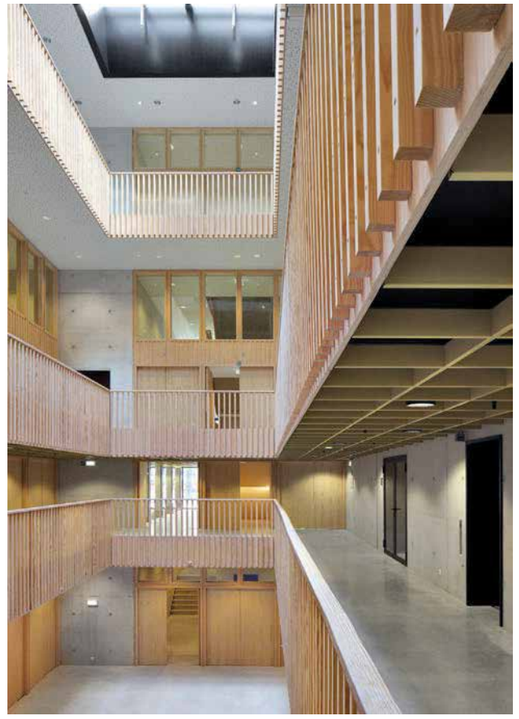

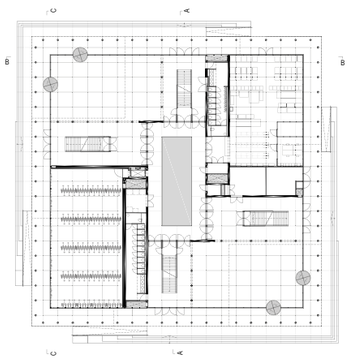

Gelijkvloers

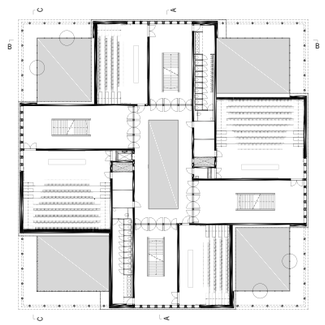

Verdieping +1

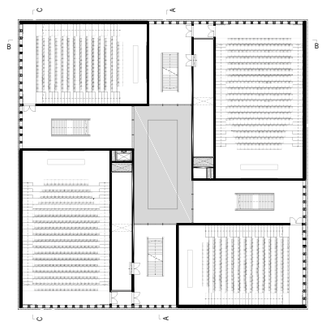

Verdieping +2

wijze van ontwerpen heeft tevens een positieve invloed op het bouwbudget. De praktijk heeft geleerd dat dit ten goede komt aan de degelijkheid van het gebouw. Je verhoogt er de robuustheid mee en het spreekt voor zich dat een student-resistent gebouw een evidente vereiste is van de Universiteit Antwerpen.
Bij het betreden van het gebouw wordt een geleidelijke overgang gemaakt in de hardheid en ruwheid van de materialen naar zachtere materialen. Het interieur werd verder afgewerkt met yellow pine multiplex, naaldvilttapijt en hoogglans gepolijste inox.

Duurzame visie van de Universiteit Antwerpen

"De langetermijnvisie van de Universiteit Antwerpen, die veel belang hecht aan duurzaamheid en een goed geïsoleerde buitenschil was een belangrijk element in het bouwproces en een extra reden om te werken met die oerdegelijke aluminium buitenschil. Door het compacte volume van het gebouw en voldoende isolatie in meerdere lagen, worden zeer lage u-waarden gehaald, resulterend in een zeer gunstige K16. De luchtdichtheid eindigt volgens de eindtesten net onder de passiefnorm."

Met welke elementen moest er ook nog rekening gehouden worden?

"Zowel het ontwerp als bouwproces dat in 2012 opgestart werd, is heel vlot verlopen. Op grote problemen zijn we niet gestoten. De samenwerking met de bouwheer was optimaal; verschillende faculteiten hadden inspraak tijdens het bouwproces, maar altijd was er een duidelijke overkoepelende visie vanuit de universiteit. Mede daardoor is er geen sprake van architecturale compromissen. Heel erg belangrijk hierbij is dat Tractebel haar rol voor de technieken en stabiliteit in het gebouw voortreffelijk gespeeld heeft. Net zoals aannemer Atro. Een voorbeeld? Alles werd op 1m20 gemoduleerd. Alle voegen lopen perfect door in gevel, vloer, plafonds, verlichting, trappen...

Tekst: Pieter Jan Gheysens
Foto's: Filip Dujardin

META architectuurbureau bvba
Grote Kraaiwijk 3 – B-2000 Antwerpen
t. 03.213.51.60
info@meta.be – www.meta.be